

НОВИ САД - 1853 - Умро је српски писац Бранко Радичевић, романтичарски лирски песник младости, љубави и патриотског заноса. Као одушевљени присталица језичке реформе Вука Караџића, први је почео да пева на народном језику и у духу српске народне поезије. Песме су му пуне ведрине, виталности и уживања у природи. Школовао се у Земуну, Сремским Карловцима, Темишвару и Бечу, где је студирао права и медицину и ушао у најужи круг Караџићевих присталица и пријатеља. Младост је провео у Сремским Карловцима, чије су лепоте, посебно узвишење Стражилово, биле његова лирска инспирација. У најпознатијој песми "Ђачки растанак" опевао је Карловце и ђачке радости. Дубину и мисаоност је исказао у песми "Туга и опомена", а противнике Вукових реформи је исмејао у сатиричној песми "Пут". Умро је веома млад, болестан од тада неизлечиве туберкулозе, тако да поједина његова дела говоре о блиској смрти. Његови посмртни остаци су 1883. пренети из Беча и сахрањени на Стражилову.

Данас је уторак, 30. јун, 181. дан 2020. До краја године има 184 дана.

1470 - Рођен је француски краљ Шарл VIII, који је владао од 1483. до смрти 1498, а под притиском племства започео је 1494. ратове за освајање Италије, окончане шест деценија доцније. Успео је да привремено освоји Напуљску краљевину, а походи на Италију имали су крупне културне последице, јер су покренули ширење хуманистичке културе у Француској.

1520 - У Теночтитлану, где је касније изграђен Сиудад Мексико, у шпанском заробљеништву убијен је девети владар Астечког царства Монтезума. Последњег астечког владара заробио је шпански освајач Ернан Кортес, који је тада и уништио астечку државу.

1859 - На конопцу разапетом изнад Нијагариних водопада, Чарлс Блондин је пред 25.000

гледалаца прешао из САД у Канаду.

1876 - Србија је објавила рат Турском царству како би подржала устанак српског народа у Херцеговини, Босни, Рашкој области (Новопазарски санџак) и Полимљу. Постојало је уверење да ће улазак Србије у рат бити увод у општи устанак на Балкану, али се то није догодило, јер је на интервенцију великих сила рат завршен. Године 1878. на Берлинском конгресу Србији је уз територијално проширење призната и потпуна сувереност.

1893 - Рођен је немачки комунистички вођа Валтер Улбрихт, који је пред нацистима избегао из земље, али се после Другог светског рата вратио и 1950. постао први секретар владајуће Јединствене радничке партије Немачке у новоствореној Немачкој демократској републици (Источна Немачка).

1908 - У источни Сибир је пао метеор, изазвавши џиновску експлозију и земљотрес који се осетио и у централном делу Европе.

1909 - Рођен је писац и државник Хуан Бош Гавињо, председник Доминиканске Републике од фебруара до септембра 1963. када је свргнут војним ударом. Његова приповетка "Жена" стекла је славу класичног штива и сврстана је у све антологије хиспаноамеричке прозе. Остала дела: роман "Лукава", збирке приповедака "Краљевски пут", "Девојка из Гваире", "Два пезоса воде", "Божична прича".

1913 - Изненадним ноћним нападом бугарске Четврте и Пете армије на српске положаје, чиме је изазван Други балкански рат, почела је Брегалничка битка, окончана 9. јула 1913. потпуним сломом Бугара. После пораза Бугарска је капитулирала, а мировним уговором у Букурешту 10. августа 1913. утврђене су нове границе између балканских држава. Србија је тада ослободила Стару и Јужну Србију (данас Косово и Метохија и Македонија).

1930 - Велика Британија је признала независност Ирака. Уговором у Сан Рему 1920. Турска је после Првог светског рата била принуђена да се одрекне управе над Ираком, који је као мандатна територија од стране Друштва народа поверен на управу Лондону.

1934 - У крвавом обрачуну с блиским сарадницима, познатом као "ноћ дугих ножева", Адолф Хитлер је под оптужбом за заверу ликвидирао команданта "јуришних одреда" (СА) Ернста Рема и једног од највиших нацистичких главешина Грегора Штрасера. Те ноћи је убијено или ухапшено и стотине других политичких и војних званичника, веома омиљених СА, а нацисти су искористили прилику да убију и Хитлеровог супарника, бившег немачког канцелара генерала Курта фон Шлајхера.

1936 - Етиопски негус (цар) Хаиле Селасије затражио је у говору у Друштву народа помоћ после инвазије Италије на Етиопију.

1938 - Умро је српски писац, позоришни критичар и дипломата Милан Ракић, реформатор стиха и велики зналац језика, члан Српске краљевске академије, председник Српског ПЕН клуба. После завршених студија права у Паризу, радио је у Београду као чиновник, а од 1904. био је у дипломатској служби. Појавио се 1903. збирком "Песме" као потпуно изграђен писац, мисаон и осећајан, песник унутрашњих немира и сукоба. Објавио је 1912. збирку "Нове песме" и 1936. "Песме". Педесетак песама, колико је укупно написао, одликују се елеганцијом и савршенством форме и спадају у врх српске лирике 20. века, попут "На Газиместану", "Јефимија", "Долап", "Симонида", "Напуштена Црква", "Орхидеја", "Љубавна песма". Позоришне критике које је писао, по општој оцени, веома су поуздане и одраз су изузетне личне културе.

1948 - Југословенска штампа објавила је Резолуцију Информационог бироа комунистичких и радничких партија (Информбиро или Коминформ) о стању у Комунистичкој партији Југославије и изјаву поводом ње Централног комитета КПЈ. Доношењу резолуције два дана пре тога у Букурешту без присуства представника КПЈ, на седници Информбироа, чији је КПЈ била члан од оснивања у септембру 1947, претходила је вишемесечна преписка руководства совјетске и југословенске партије. После објављивања резолуције прекинуте су политичке, дипломатске, економске и културне везе Совјетског Савеза и осталих источноевропских земаља са Југославијом. Тиме је уведена блокада и почела је велика кампања против руководства КПЈ, која је трајала до 1955. и посете Београду шефова совјетске партије и владе Никите Хрушчова и Николаја Булгањина.

1960 - Белгија је признала независност своје афричке колоније Конго, за чијег је првог председника изабран Џозеф Касавубу, а за председника владе веома даровити песник Патрис Лумумба, вођа борбе за независност. Независни пут Лумумбе је убрзо изазвао интервенцију Белгије и крвав грађански рат, у којем је прва жртва био Лумумба.

1971 - Приликом приземљења совјетског васионског брода "Сојуз II", који је у орбити око Земље провео рекордних 570 часова и 22 минута, погинула су три космонаута.

1974 - Алберта Кинг, мајка убијеног америчког свештеника, афроамеричког лидера и нобеловца Мартина Лутера Кинга, убијена је током молитве у цркви, шест година после атентата на њеног сина.

1974 - Руски балетски играч Михаил Баришњиков је емигрирао из Совјетског Савеза током турнеје у Канади ансамбла балета "Бољшој театра".

1984 - Умрла је америчка књижевница Лилијан Хелман. Већи део њеног опуса је социјалног карактера. У мемоарским делима је описала искуства из Шпаније и Совјетског Савеза, везе са водећим америчким интелектуалцима и време макартизма. Дела: драме "Дечји час", "Мале лисице", "Дани који ће доћи", "Стража на Рајни", "Други део шуме", "Играчке на тавану", мемоарске књиге "Недовршена жена", "Пентименти", "Нитковско време".

1989 - Судански генерал Омар Хасан ел Башир оборио је цивилну владу Садека ел Махдија.

1990 - Совјетска влада је обновила снабдевање нафтом Литваније, дан пошто је Скупштина побуњене балтичке републике објавила стодневни мораторијум на декларацију о независности.

1992 - Фидел Рамос је ступио на дужност председника Филипина као први шеф државе протестант у тој изразито римокатоличкој земљи.

1995 - Министарство иностраних послова Савезне Републике Југославије је, поводом одлуке владе Немачке о слању трупа у Босну, саопштило да је тиме други пут прекршен принцип УН да суседне земље и државе оптерећене негативним историјским искуством

не треба да шаљу војне снаге у негдашњу Југославију.

1997 - Хонгконг (британска колонија Викторија) је после 156 година британске колонијалне управе поново постао саставни део Кине.

2000 - Руска скупштина овластила је председника Владимира Путина да смењује изабране функционере.

2002 - Бразил је победом у Јокохами у финалу 17. светског фудбалског првенства над Немачком, резултатом 2:0, пети пут постао првак света у фудбалу, што ни једној земљи до тада није успело.

2005 - Шпански посланици усвојили су закон о праву хомосексуалаца да ступају у брак и усвајају децу, чиме је Шпанија - после Холандије, Белгије и Канаде - постала четврта земља на свету у којој су хомосексуални бракови постали легални.

2009 - Пад авиона јеменске авио компаније "Јеменија ер" типа "Ербас 310" који се срушио у Индијски океан у близини Коморских острва, преживела је само једна девојчица од укупно 153 особе колико се налазило у авиону. Летелица се кретала од јеменске престонице Санае ка главном граду Комора, Морони.

2009 - Амерички војници повукли су се из ирачких градова, па је Ирак успоставио пуну контролу над својим градовима шест година после међународне војне интервенције којом је свргнут Садам Хусеин. Војници САД су се пребацили у базе ван урбаних места као увод у напуштање Ирака 2011. Ирачка влада је тим поводом прогласила празник - "Дан националног суверенитета".

2010 - Умро је Миодраг Ђукић, драмски писац, дугогодишњи председник Удружења драмских писаца Србије. Био је министар за културу Србије, председник Културно просветне заједнице Београда, директор Музеја позоришне уметности, као и издавачке куће "Просвета". Драмска дела: "Стрип-тиз код Џакера", "Потраживање у мотелу", "Александар", "Кисеоник", "Кртичњак".

2011 - У Кини је пуштен у рад мост, дужине 42 километра, изнад залива Ђиаоџу, на Жutom мору, који повезује луку Ђингдао са острвом Хуангдао. Реч је о најдужем мосту на свету, пре њега рекорд је држао мост на језеру Понтчартрејн у америчкој држави Луизијана. Новосагарђени кинески мост дужи је четири километра.

2012 - Преминуо је Јицак Шамир, израелски политичар. Био је председник владе седам година од 1983-1984 и од 1986-1992. Претходно је био члан Кнесета (скупштина) и министар спољних послова. важио је за бескомпромисно чврстог политичара десне оријентације. У младости, учествовао је у оружаном отпору против Британаца, а потом је радио у Мосаду.

(Танјуг)